

Aan: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Defensie, Ministerie van Algemene Zaken

Betreft: Internetconsultatie Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 20..

Datum: 31 augustus 2015

Geachte mevrouw, heer,

Voor de bescherming van de democratie zijn goed toegeruste veiligheidsdiensten noodzakelijk. Er zijn helaas teveel dreigingen in de wereld om daar anders over te denken. Dat neemt niet weg dat de veiligheidsdiensten zich dienen te houden aan de regels en normen die gelden in een democratie. Dit wetsvoorstel geeft ze echter ongekende en onbepaalde mogelijkheden om op grote schaal gewone burgers en bedrijven te bespioneren zonder op serieuze en openbare manier daar verantwoording over af te leggen. Het geeft ze tevens de macht om burgers als criminelen te behandelen indien ze niet meewerken. Waar schort het allemaal aan in deze wet?

- 1) Het staat de diensten vrij om naar eigen inzicht samenwerkingsverbanden aan te gaan met buitenlandse diensten. Op zich logisch, maar deze samenwerkingen onttrekken zich inhoudelijk aan de controle van de minister. Zo is er geen manier voor de minister om sturing te geven aan het soort informatie dat wordt uitgewisseld, en de schaal waarop dat gebeurt. Het is in dit verband goed om op te merken dat een van de doelstellingen van de NSA economische (industriële) spionage is. Zij doet dat op grote schaal, zoals blijkt uit de Snowden files. Het is dus zaak om onze eigen economische belangen goed te bewaken en bedrijfsgeheimen van Nederlandse firma's niet uit te wisselen met buitenlandse diensten.
- 2) De diensten krijgen zeer ruime bevoegdheden om communicatiediensten af te tappen. De formulering in de wet is zodanig dat zowel websites van rechtschapen burgers als interne bedrijfsnetwerken afgetapt mogen worden. Volgens de strekking van de wet hebben de diensten hiermee de mogelijkheid om bedrijfsgeheimen en privacy-gevoelige informatie af te tappen en ook nog eens door te geven aan buitenlandse diensten. Opmerkelijk is hierbij dat burgers gedwongen kunnen worden om hieraan mee te werken en dat ze zelfs moeten betalen voor de apparatuur om dit mogelijk te maken. Weigering is strafbaar gemaakt, en de strafmaat is voldoende lang om iemand zijn baan te laten verliezen. Een dergelijke verplichting raakt aan de wortels van de democratie en de rechtsstaat. Het betekent dat iedere burger onder zware juridische dwang mee moet werken aan de informatieverzameling van de diensten, ongeacht eventuele gewetensbezwaren of bedrijfseconomische belangen.
- 3) Burgers zijn verplicht mee te werken aan het ontcijferen van informatie. Weigering is wederom strafbaar. Dit kan vergaande gevolgen hebben voor de persoonlijke levenssfeer en overschrijdt de grenzen die in onze rechtstaat normaal zijn. In dit verband is het goed op te merken dat bedrijven en rechtschapen burgers massaal encryptie gebruiken om te voorkomen dat kwaadwillenden (zoals criminelen) toegang krijgen tot persoonlijke informatie, bedrijfsgeheimen, inloggegevens van bijvoorbeeld banken of informatie die kan leiden tot het kapen van iemands identiteit (met verwoestende gevolgen). De verplichting deze informatie te ontcijferen en af te staan aan een overheidsinstelling is onredelijk, zeker omdat diezelfde overheid een slechte reputatie heeft op het gebied van IT-beveiliging en ze de gegevens ook nog eens ongefilterd deelt met buitenlandse diensten.
- 4) Burgers kunnen met hun klacht alleen nog terecht bij het CTIVD, een commissie waarvan de onafhankelijkheid allermindst vaststaat. Deze commissie heeft in de wet een heel arsenaal van redenen klaarliggen om een klacht terzijde te kunnen leggen. In slechts weinig gevallen lijkt een klager kans te hebben om serieus genomen te worden. Het is voor de burger onredelijk en onbegrijpelijk dat de Nationale Ombudsman hier geen bevoegdheid meer zal hebben.
- 5) Er is geen mogelijkheid voor klokkenluiders binnen de veiligheidsdiensten om anoniem melding te doen van misstanden. Ze kunnen alleen met vermelding van hun naam aankloppen bij het CTIVD. Een dergelijk obstakel kan alleen bedoeld zijn om klokkenluiders af te schrikken.

Bij het invoeren van dit soort wetgeving is het ook goed om te leren van de lessen uit het verleden. Toen de Nazi's in 1940 binnenvielen troffen ze een weelde van informatie aan die door de overheid

grootschalig was verzameld. Deze informatie was uiterst nuttig bij het uitvoeren van genocide en het op grote schaal afvoeren van mannen naar Duitsland voor "arbeitseinsatz". De les die we hieruit kunnen trekken is dat "goedbedoelde" wetgeving rampzalig kan uitpakken als de verzamelde informatie in de toekomst in handen valt van een volgende, minder betrouwbare regering of een buitenlandse mogendheid (door samenwerking, infiltratie of invasie). Het is dus zaak om niet ongeremd informatie te verzamelen met geen ander duidelijk doel dan dat het "handig" is en dat het technisch kan. Tevens dienen er voldoende democratische controlepunten te zijn zodat ten alle tijden openbaar verantwoording kan worden afgelegd aan de burger, en dezelfde burger een werkelijk onafhankelijk en toegankelijk loket heeft waar hij met een klacht terecht kan. Het criminaliseren van burgers die niet meewerken aan informatieverzameling is uit den boze. De overheid dient er te zijn voor de burgers en niet tegen de burgers. Ik ga er vanuit dat de minister met een beter wetsvoorstel zal komen die wel recht doet aan onze democratie, privacy en economische belangen. Zo niet, dan roep ik de Staten-Generaal op haar verantwoording te nemen en dit wetsvoorstel grondig aan te passen dan wel af te wijzen. Daarbij kan zij zich tevens afvragen waarom de huidige wetgeving niet zou voldoen om ons land veilig te houden en welk belang gediend is met de diverse nieuwe bevoegdheden die dit wetsvoorstel introduceert.

Met vriendelijke groet,

Peter Kievits
Waalre